

Міністерство освіти і науки України
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Соціально-психологічний факультет
Кафедра соціальної педагогіки та педагогічної майстерності

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

Збірник наукових робіт викладачів і студентів

Випуск 5

За заг. ред. Н.П. Павлик

Житомир
Вид-во ЖДУ імені Івана Франка
2016

УДК 364.78
ББК 65.272
А-43

*Рекомендовано до друку рішенням
кафедри соціальної педагогіки та педагогічної майстерності
Житомирського державного університету імені Івана Франка
(протокол №11 від 12 травня 2016 року).*

Рецензенти:

Н.А. Сейко – доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи Житомирського державного університету імені Івана Франка;

Л.М. Ершова – доктор педагогічних наук, доцент кафедри суспільних наук Житомирського національного агроекологічного університету.

А-43 Актуальні проблеми соціальної сфери : [збірник наукових робіт викладачів і студентів / за заг. ред. Н.П. Павлик]. — Житомир : Вид-во Житомирського державного університету імені Івана Франка, 2016. — Випуск 5. — 172 с.

Відповідальний редактор: З.В. Залібовська-Ільніцька
Дизайн обкладинки: А.І. Сочинський

УДК 364.78
ББК 65.272

© Кафедра соціальної педагогіки та педагогічної майстерності, 2016
© Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2016

Матеріали надруковані в авторській редакції.

За достовірність фактів, цитат, власних імен, посилань на джерела та інших відомостей відповідають автори публікацій.

Передмова

Шановні друзі! Ви читаєте п'ятий випуск наукових робіт викладачів і студентів кафедри соціальної педагогіки та педагогічної майстерності соціально-психологічного факультету Житомирського державного університету імені Івана Франка «Актуальні проблеми соціальної сфери». Для мене, як для одного з ініціаторів та редакторів цього збірника, п'ятий випуск є ювілейним. Він відображає життєву стійкість та наукову наполегливість студентського та викладацького колективів за цей час.

П'ять років для наукового видання, що базується виключно на творчій ініціативі співробітників кафедри соціальної педагогіки та педагогічної майстерності за підтримки завідувача кафедри Світлани Коляденко, – значущий вік. З огляду на вікову психологію, це вік активізації спілкування на основі розширення меж пізнання оточуючої дійсності – і, насправді, наукові комунікації кафедри зростають та кріплять. У роботі кафедри вперше застосовано досвід викладання лекцій іноземними професорами Краківської академії Ignatium Барбарою Адамчик і Богданом Станковським; посилено соціальне партнерство із соціальними та освітніми установами й організаціями; залучено провідних фахівців інших ВНЗ України до складу журі III Всеукраїнського дистанційного конкурсу студентських і учнівських наукових робіт з соціальної педагогіки (режим доступу: <http://contest.zu.edu.ua>).

Висловлюємо щирю подяку усім волонтерам, які протягом цих п'ятих років брали активну участь у підготовці збірника до видання, – нашим колегам – Тетяні Заган, Андрію Сочинському, Олені Остапчук, Інні Палько, Наталії Тарасенко, Наталії Сейко, Сергію Котловому, Зої Залібовській-Ільницькій, Ользі Кислій, Вікторії Безсмертній.

Ми завдячуємо науковим керівникам, які надихали й організовували студентську молодь до підготовки статей за результатами курсових, бакалаврських, магістерських досліджень.

Редакторський колектив удячний усім випускникам та нинішнім студентам (а це більше 300 фахівців соціальної сфери!), які вкладали ресурси у написання та публікацію статей. Віримо, що ці видання стануть вам у нагоді як в особистісному, так і професійному становленні.

Миру нам і нашій країні; розвитку, нових цілей, досягнень і перспектив у науковій та соціальній сферах; віри, любові, надії та мудрості!

З повагою, Надія Павлик.

ЗМІСТ

Варвара Щесюк	АЛГОРИТМ ПРОВЕДЕННЯ АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ У ПРОЦЕСІ СІМЕЙНОГО СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ	7
Вікторія Шевчук	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДОПОМОГА ДИТИНІ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ В СІМ'І	11
Ірина Болденко	ДІЯЛЬНІСТЬ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА ПТНЗ З ПРОФІЛАКТИКИ МІЖСОБИСТІСНИХ КОНФЛІКТІВ СЕРЕД УЧНІВ	13
Вероніка Токова	ЧИННИКИ ЕФЕКТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА З БАГАТОДІТНОЮ СІМЕЮ	16
Вікторія Кравченко	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОФІЛАКТИКА ТЮБНОЗАЛЕЖНОСТІ СЕРЕД ПІДЛІТКІВ ЯК СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ	19
Діна Весельська	МОДЕЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА З РІЗНИМИ КАТЕГОРІЯМИ СІМЕЙ	22
Марина Будзяк	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕФЕКТИВНОГО СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ	24
Катерина Таркуцяк	ПЕДАГОГІЧНА ЗАНЕДБАНІСТЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	27
Вікторія Устич	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ДІТЬМИ-СИРОТАМИ ЩОДО ПІДГОТОВКИ ЇХ ДО САМОСТІЙНОГО ЖИТТЯ (В УМОВАХ СОЦІАЛЬНОГО ГУРТОЖИТКУ)	29
Сергій Котловий	ОРГАНІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ ОБДАРОВАНОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ ВНЗ	31
Ірина Барвінська	РЕФЕРЕНТНЕ СЕРЕДОВИЩЕ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА ЯК ОБ'ЄКТ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА	34
Ольга Марчук	ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ДІТЕЙ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЯК ФАКТОР ЇХ СОЦІАЛІЗАЦІЇ	37
Ганна Герасимчук	РОЛЬ ЦІННІСНИХ ОРІЕНТАЦІЙ ОСОБИСТОСТІ В СІМЕЙНОМУ ЖИТТІ	39
Олена Осталчук	ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ҐЕНДЕРНОЇ БЮДЖЕТНОЇ ІНІЦІАТИВИ У СФЕРІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ М. ЖИТОМИРА	43
Інна Літяга	ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЄКТІВ У СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ	47
Ірина Ясінська	ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ ДЕРЖАВНОЇ ОПІКИ ДІТЕЙ-СИРИТ ТА ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ	49
Катерина Левіна	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ЗМІСТ ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕК	51
Світлана Коляденко	ОРГАНІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ ОБДАРОВАНОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ ВНЗ	54
Зоя Запібовська-Ільніцька	НАПРЯМИ РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА З ДІТЬМИ-ІНВАЛІДАМИ	57
Вікторія Безсмертна	МЕТОДИЧНІ РОЗРОБКИ ЦЕНТРУ ҐЕНДЕРНОЇ ОСВІТИ ЖИТОМИРСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА	60

Леся Ляшук	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ КОМПОНЕНТ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ ЗНЗ	64
Наталія Березовська	ТЕХНОЛОГІЯ ВЗАЄМОДІЇ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА З СІМ'ЄЮ	66
Леся Петренко	ОРГАНІЗАЦІЯ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ В УМОВАХ ЗНЗ	68
Ольга Горностаї	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОФІЛАКТИКА СИНДРОМУ «ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ» У ПРИЙОМНИХ БАТЬКІВ	70
Ольга Кисла	ДІЯЛЬНІСТЬ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА ЗНЗ ІЗ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО НАЧАННЯ	72
Яна Марусова	СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ СТУДЕНТСЬКОЇ СІМ'Ї В УМОВАХ ВНЗ	74
Юлія Вонсович	ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА З ДІТЬМИ З МАЛОЗАБЕЗПЕЧЕНИХ СІМЕЙ	77
Тетяна Барановська	ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧІ ТЕХНОЛОГІЇ У СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ДІЯЛЬНОСТІ	80
Катерина Підпригора	СУЧАСНІ СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ІНСТРУМЕНТ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ СТАРШОКЛАСНИКІВ	82
Андрій Юрченко	ІНТЕРАКТИВНІ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ У СИСТЕМІ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА ЗНЗ	84
Надія Кучер	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ УЧНІВ ЗНЗ	86
Оксана Ольшевська	ФОРМИ ТА МЕТОДИ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА ЩОДО ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ ШКОЛЯРІВ	88
Олена Пузій	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІАГНОСТИКА В СИСТЕМІ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА В УМОВАХ ЗНЗ	91
Оксана Войтевич	ТРЕНІНГ ЯК МЕТОД ПРОФІЛАКТИЧНОЇ РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА В УМОВАХ ЗНЗ	93
Тетяна Котлярова	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ЗМІСТ ПІДГОТОВКИ ДІТЕЙ ДО НАВЧАННЯ У ЗНЗ	95
Тетяна Моргулець	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ	97
Ольга Пеньківська	ПРОФІЛАКТИКА ВІЛСНІДУ СЕРЕД СТАРШОКЛАСНИКІВ	99
Світлана Бурячок	ДІЯЛЬНІСТЬ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА В ЗНЗ ІЗ ВРЕГУЛЮВАННЯ МІЖСОБИСТІСНИХ КОНФЛІКТІВ БАТЬКІВ І ДІТЕЙ	101
Катерина Бабенко	РОБОТА СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА ЗНЗ ЩОДО ПРОФІЛАКТИКИ ПРОТИПРАВНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ	103
Сергій Кукса	РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАСОБІВ ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА ЗНЗ	105
Маргарита Черхавська	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА З ДЕЗАДАПТОВАНИМИ ПІДЛІТКАМИ В УМОВАХ ЗНЗ	108
Катерина Дзюба	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА З МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ У ГРУПАХ ПРОДОВЖЕНОГО ДНЯ	110
Інна Кухарчук	СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ УЧНІВ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ ЯК ОБ'ЄКТ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА	112

Автор статті:

Зоя Залібовська-Ільніцька,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки

НАПРЯМИ РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА З ДІТЬМИ-ІНВАЛІДАМИ

Діти-інваліди складають 6,1% від загальної чисельності інвалідів. Основними причинами в структурі інвалідності дітей займають вроджені аномалії – 28,3%, хвороби нервової системи – 28,1% і розлади психіки та поведінки – 14,4%. Ця ситуація в Україні спонукає до створення сприятливих умов для особистісного розвитку дітей з особливими потребами, надання їм комплексної соціальної допомоги, як у сім'ї так і в дитячих навчальних закладах.

Наукові підходи щодо підготовки майбутніх працівників соціальної сфери висвітлені у працях таких науковців, як: О.В. Безпалько, І.Д. Зверєвої, З.П. Кияницької, В.О. Кузьмінського, Н.А. Сейко, С.М. Коляденко, Н.П. Павлик та ін. Питання із соціальної роботи щодо розвитку дітей-інвалідів відображені в працях А.Б. Белінської, Л.Г. Гусякова, Б.Ю. Шаліро та ін. Метою статті є визначення напрямів роботи працівників соціальної сфери з дітьми, які мають особливі потреби.

Згідно Закону України «Про дошкільну освіту» (2012) стаття 33 держава забезпечує соціальний захист, підтримку дітей дошкільного віку, особливо дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, тривалого лікування та реабілітації, а також дітей із малозабезпечених та багатодітних сімей [3].

Діти з порушеннями опорно-рухового апарату – це неоднорідна та поліморфна категорія, як у клінічному, так і психолого-педагогічному аспектах. У залежності від природи порушень опорно-рухового апарату таких дітей умовно можна поділити на кілька груп: діти з порушеннями моторної сфери внаслідок захворювань нервової системи (зокрема, хворі на дитячі церебральні паралічі, поліомієліт); діти з вродженою патологією опорно-рухового апарату (зокрема, з вродженими вивихами стегна, клишоногістю та іншими деформаціями стоп, аномаліями розвитку хребта (сколіоз), недорозвитком і дефектом кінцівок, аномаліями розвитку пальців кисті, тощо); діти з набутими захворюваннями й травмами опорно-рухового апарату (зокрема, з травматичними пошкодженнями спинного мозку, головного мозку і кінцівок, поліартритом, захворюваннями скелету (туберкульоз, пухлини кісток, остеомиєліт), системними захворюваннями скелету (хондродистрофія, рахіт); діти, які мають порушення опорно-рухового апарату спадкової етіології з прогресуючими м'язовими атрофіями (міопатія Дюшенна, невральна аміотрофія Шарко-Марі, аміотрофія Вердинга-Гоффмана тощо) [5].

У педагогічній практиці прийнято також розрізняти категорії дітей з порушеннями опорно-рухового апарату щодо їх психофізичних особливостей і можливостей оволодіння навчальним матеріалом, зокрема: 1) діти з порушеннями функцій опорно-рухового апарату різного етіопатогенезу, які пересуваються самостійно або за допомогою допоміжних ортопедичних засобів і, що мають психічний розвиток, близький до нормального; 2) діти, позбавлені можливості самостійного пересування і

лімообслуговування, із затримкою психічного розвитку та збереженням мовленням; 3) діти з церебральними паралічами (ДЦП), ускладненими затримкою психічного розвитку, тяжкими дизартричними та іншими мовленнєвими порушеннями; 4) діти з ДЦП, які мають порушення слуху і зору різного ступеню тяжкості; 5) діти з ДЦП, які мають порушення слуху і зору різного ступеню тяжкості. За ступенем тяжкості порушень рухових функцій і за ступенем сформованості рухових навичок діти поділяються на три групи: з тяжкими руховими порушеннями; із середнім ступенем рухових порушень; з легкими руховими порушеннями [2].

Характер соціальної роботи з дітьми з особливими потребами і молодими інвалідами впливає зі специфіки життєдіяльності такої людини. Діяльність працівника соціальної сфери із дітьми-інвалідами здійснюється за такими напрямками: *організаційний* (організація інформаційних компаній з проблем інвалідності, проведення «круглих столів», конференцій, благодійних акцій, висвітлення проблеми у мас-медіа, реалізація волонтерських програм; *координаційний* напрям (координують спільну діяльність, спрямовану на соціальну адаптацію дітей-інвалідів та їхніх родин); *стимулюючий* напрям (заохочення діяльності громадських організацій, керівників громадських організацій для читання лекцій перед спеціалістами під час тематичних семінарів, проведення спільних консультацій з питань соціальної реабілітації інвалідів) [4].

Науковці визначають основні методи методів соціальної роботи з дітьми-інвалідами та молодими інвалідами: метод стимулювання прогресивної громадської думки стосовно формування в суспільстві позитивного і гуманного ставлення до цієї категорії дітей і молоді, їх сімей, створення атмосфери доброзичливості і розуміння їхніх проблем [5].

Слід враховувати важливість волонтерської допомоги дітям-інвалідам: взаємобмін інформацією, думками, поглядами, почуттями. Завдяки активній взаємодії і спілкуванню з волонтерами діти-інваліди мають ширший доступ до надбань культури, інформації, довілля, що загалом сприяє їх соціалізації.

Отже, працівник соціальної сфери може стати посередником між Центрами розвитку дітей з особливими потребами та сім'єю, створювати сприятливе розвивальне навчально-ігрове середовище для дітей з особливими потребами, забезпечувати умови для задоволення освітніх потреб дітей, сприяти ефективному співробітництву педагогів, батьків та фахівців різного профілю.

Використана література

1. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / наук. ред. та упоряд. О. Л. Кононко — 2-е вид. випр. — К. : Світоч, 2008. — 430 с.
2. Болтівець С. Соціально-педагогічний патронаж: нова суспільна місія дитячого садка / С. Болтівець // Дошкільне виховання. — 1999. — № 4. — С. 6.
3. Закон України « Про дошкільну освіту» // Дошкільне виховання : бібліо журналу. — К. : Редакція журналу «Дошкільне виховання», 2011. — С. 4 — 33.
4. Про здійснення соціально - педагогічного патронату : лист Міністерства освіти і науки України від 17. 12. 2008 р. № 1/ 9-811 // Дошкільне виховання. — 2009. — № 2. — С. 3.
5. Програма розвитку дітей дошкільного віку з порушеннями опорно-рухового апарату / наук. ред. та упоряд. А. Г. Шевцов — К. : Світоч, 2012. — 232 с.